

ELAINE ENARSON

Kvinnliga skogsarbetare och de sexuella produktionsförhållandena

*Kvinnans inträde och assimilering
i skogsarbete – ett traditionellt manligt yrkesområde – i
nordvästra USA har undersökts av Elaine Enarson. I denna artikel fokuserar
hon främst på olika aspekter av sexualitet på arbetsplatsen
och hur dessa påverkar och begränsar
hennes deltagande i detta yrke.*

Det är och förblir nödvändigt att framhålla som något grundläggande, att familjen och arbetet finns i en och samma värld, och visa hur de berör varandra och vävs samman i kvinnors och mäns vardagsliv, när vi lever och arbetar tillsammans. Hur mycket vi än skulle önska att våra liv och våra analyser vore mindre förvirrade, är det faktiskt på det sättet att människors liv upplevs och tolkas som en helhet. En aspekt av denna helhet är sexualiteten, som är lika genomgripande, som den inte alls erkänns. Betoningen på sexualitetens centrala roll har präglat en aktuell undersökning av kvinnliga skogsarbetare och männen de möter i skogen varje morgon.¹

Skogens kvinnor har liksom kvinnliga präster och piloter mycket att lära oss. Genom deras berättelser kan vi förstå, hur könssegregationen i arbetet görs verklig, tolkas och motsägs, utmanas och bekräftas. Deras första steg in på männens område är viktiga, inte därför att de öppnar nya horisonter för ett privilegierat fåtal, utan därför att utmaningen mot den könsmissiga arbetsdelningen i alla dess former står i centrum för det revolutionära feministiska projektet.

Denna artikel bygger på forskning om segregations- och integrationsförhållanden inom det federala skogsbruket (under ledning av Forest Service²), där kvinnor långsamt börjar ingå i manliga arbetslag, som sysslar med skogsuppskattning, viltfångst, hyggesbränning och brandbekämpning.³

Denna forskning ger en bild⁴ av hur kvinnor långsamt går in i traditionellt manliga arbeten inom denna mansdominerade yrkesgren i ett samhälle som identifierar skogsarbete som en i första hand manlig sysselsättning och yrkesvärld. Artikeln anger några förhållanden, som hindrar och underlättar kvinnors tillträde till icke-traditionella arbeten och kommer med några tankar om hur de därmed förbundna problemen kan behandlas.

Jag har i min forskning uppmärksammat många av arbetets och arbetsplatsens dimensioner, däribland formerna för kvinnors inträde på arbetsmarknaden och arbetets utvecklingsbetingelser, kvinnlig ledning i manliga arbetslag, kontroll över den interna utbildningen (både dess formella och informella aspekter) och andra strukturella frågor. Men de teman som framför allt väckte mitt intresse – de ämnen som livade upp konversationen, sänkte och höjde röster och lockade fram tårar av vrede och besvikelse – hade sin tyngdpunkt i sexualiteten på arbetet.

På arbetsplatsen som på andra ställen ses kvinnor först och främst, och i några avseenden för evigt, ur sexualitetens synvinkel. Med sexuella produktionsförhållanden kan vi förstå de mindre och större moment av interaktion mellan könen på arbetsplatsen, som uttrycker männens kamp för att påtvinga alla kvinnor en sexuell definition, och alla de olika former av motstånd och anpassning som kvinnor svarar

med. Begreppet belyser hur den könsmässiga arbetsdelningen har sina rötter direkt i det dagliga arbetet. Sexualisering av sociala relationer är en mekanism, som männen har tillgång till för att begränsa och hindra kvinnors tillträde till tidigare manliga arbeten. Precis som de vita slavägarnas mycket medvetna sexuella övergrepp mot svarta kvinnor var en form av motrevolt, så hjälper också i våra dagar de sexuella produktionsförhållandena till att upprätthålla status quo på de många arbetsplatser, där kvinnor och män möts.⁵ Uppenbarligen viljar varken slaveriet eller arbetssegregationens dynamik i första hand på denna faktor. Ämnet har emellertid alltför länge avfärdats eller artigt tolererats.

Huvudvikten lägges här vid den sexuella underströmmen i dessa delade arbetsliv, då kvinnor sluter sig till män ute i skogen, på ett område, som för dem är lika traditionsenligt förbjudet som Paul Bunyans⁶ eget vardagsrum någonsin skulle kunna vara. Speciellt uppmärksammas tre besläktade dimensioner av de sexuella produktionsförhållandena: *sexualisering av arbetsplatsen; sexuella eller halvt sexuella relationer mellan arbetskamrater; sexuella aggressioner och trakasserier, från hotelser till yttre våld*. Vid intervjuer med kvinnorna behövdes det endast lite uppmuntran och intresse för att de skulle börja berätta – och samma historier berättas om och om igen. Låt mig anföra några exempel och försöka visa hur de sexuella produktionsförhållandena formar arbetsplatsen.⁷ Innan jag närmare granskar dessa aspekter av sexualiteten, är det dock viktigt att tämligen kortfattat beskriva Forest Service.

Forest Service

Forest Service är en hårt stratifierad organisation, och många män minns livligt den tiden, då kvinnor bara syntes på kontoren, och en kvinna ute i skogen iförd kängor och jeans var en stor händelse och kanske 'onormal'.

I början av 1970-talet började kvinnor, sporrade av de nya riktlinjerna för anställning i federal tjänst, att med framgång sö-

ka utomhusarbeten och därmed lämna sina skrivbordsarbeten bakom sig. I småstäder dominerade av Forest Service, fann unga kvinnor nya alternativ till att arbeta på lokala restauranger och motell; kvinnor som siktade på en karriär inom skogsnäringen sökte sig till collegekurser i skogsbruk.

Dessa kvinnors liv har förvandlats. Färdigheter har utvecklats och en ny framtid skapats, vilket aldrig tidigare verkade möjligt efter år av betalt och obetalt kvinnoarbete. Men det är inte lätt. Inom skogsbruket med dess stereotyp manliga atmosfär är hon en särskilt tydlig outsider, och kvinnor, som bär den gröna Forest Service-klädseln, utgör en utpräglad minoritet. Kvinnor dominerar fortfarande i kontorsarbeten och på de lägre administrativa posterna, och kvinnor, som arbetar i skogen, finns framför allt på de lägre nivåerna bland de icke fast anställda. Många miss-tänker att de har sina jobb därför att 'de behövde någon i laget och det var ingen annan som skulle vilja ta henne'. Även om de sällan är totalt isolerade i helt manliga arbetslag, fortsätter de kvinnor som arbetar ute att fungera som kontroversiella minoriteter, samlade i marginella positioner med en osäker framtid, instoppade i sina fack med arbeten som på något sätt bedöms som mer 'kvinnliga' och utsatta för granskning och kommentarer runt om i distriktet.

Koncentrationen av kvinnor till de lägsta nivåerna förvånar inte, med tanke på den krympande arbetsstyrkan, konkurrensen om de fasta anställningarna, och kvinnornas relativt sena tillträde till de fasta tjänster ute på fältet och i administrationen, som fungerar som rekryteringsområde för de högre positionerna. Makt och auktoritet är nyckelresurser som svartsjukt bevakas i varje organisation, och frågan om kvinnans auktoritet kan bli en indikator på om de skall accepteras eller ej. Arbetsledare och arbetskamrater är överens om att kvinnor ofta blir dugliga och ansvarsfulla lagbasar och i allmänhet vinner sina manliga jämlikars erkännande. Det är helt enkelt mycket sällsynt, att kvinnor har någon

större erfarenhet av arbetsledning. Och det är ännu mer sällsynt, att hon utövar någon effektiv kontroll över män, eftersom hon i sådana arbeten oftare bara till namnet är lagbas och handlar utifrån en relativ maktlöshet. Trots det är situationen emellanåt explosiv.

Ännu mer traditionellt manligt än utövandet av makt och auktoritet är det fysiskt krävande arbetet utomhus. Med stigande ålder och status arbetar många män mer selektivt ute i skogen ('Jag väljer mina dagar!'), men de flesta beklagar också det ökade administrativa inomhusarbetet som följer med anställningstid och befordran. Kvinnor accepteras lättare, när de kan ta på sig mer av det obehagliga arbetet (tex byråkratiska rutinuppgifter) och således 'frigöra' män för mer utomhusarbete. Kvoten mellan inomhus- och utomhusarbete (liksom de olika arbetsuppgifternas status) kan förändras över tiden för de positioner ute i skogen, som oftare innehas av kvinnor än av män. Att identifiera det mest krävande och utmanande utearbetet med män är djupt rotat, och hänger alldeles säkert samman med att skogens män uppe i nordvästra USA enligt en lång traditionen har stått högt i aktning. Och redan pikas vissa Forest service-män av skogshuggarna för att de gör arbeten som 'kvinnor kan göra'. En man påpekar att samma sak aktualiseras, när män på välkänt sätt motsätter sig kvinnors deltagande i brandbekämpning: 'Det är ju deras sista macho-revir! Börjar dom plocka in kvinnor där, så förlorar dom allt – det är antagligen det som det är frågan om.'

Det finns en motsvarande tendens hos män att till övermått betona skillnaderna mellan könen i kroppsbyggnad, fysisk styrka och uthållighet. Den vikt som lägges vid dessa skillnader varierar mer med attityder än med faktiska arbetsförhållanden, och många kvinnor konstaterar att det vanliga utearbetets vedermödor ofta har överdrivits. Eftersom kvinnor syns så tydligt (och alldeles särskilt när de misslyckas), sprids historier vida omkring om kvinnor som inte kan eller vill göra något tungt arbete, och även de starkaste kvinnor tvivlar till en

början på sin förmåga. Chefer, som håller ett vaksamt öga på produktivitetssiffrorna, och erfarna tekniker och arbetsledare påpekar, att kvinnor som tar sitt arbete på allvar i stort sett är sina uppgifter vuxna, och deras omdöme, beslutsamhet och utbildning gör dem ofta till utmärkta arbetare.

Sexualisering av arbetsplatsen

En skildring rik på sexuella bilder träder fram ur Forest Service-kvinnornas berättelser om sina dagliga rutiner – vem de äter lunch med eller skämtar med, eller vem de lär sig av under dagarna i skogen. Detta allmänt förekommande betonande av det sexuella på ett förmodat asexuellt område som arbetet tar sig många olika former. Det omfattar tex bruk av obsceniteter, tendenser till könssnack och alla sexuella skämt; också bruket av flickkalendrar och herrtidningar och männens intresse för kvinnliga arbetskamrater som potentiella sexualpartner och deras betonande av kvinnors utseenden, civilstånd och sexualliv. Dessa och andra karakteristiska drag skapar tillsammans en atmosfär, som skänker varje arbetsplats en speciell stil och utövar ett inflytande över de definitioner, som arbetare och arbetsplats ger varandra. För några kvinnor är detta alldeles för påtagligt och kräver för mycket av dem; för andra är det just detta som ger deras arbetsliv mening och gör deras vänskapsförhållanden på arbetet så speciella. Det är i vilket fall som helst en atmosfär som är dynamisk, ett tillstånd i ständig utveckling.

Vad språket beträffar är det uppenbart att de flesta av de vanliga obsceniteterna har sina rötter i sexualitetens bilder, men det finns ett besläktat sätt att tala på, som tar upp ämnet mer direkt, och då man slentrianmässigt diskuterar sexuella aktiviteter, preferenser och avsikter. Det är inte lika utbrett som att under förbannelser kämpa med en tät snårskog eller att fixa en punktering och har en helt annan prägel och anger en annan ton. En kvinna berättar tex hur hon varje måndagsmorgon frå-

gas ut, om också hon 'fick sig ett knull', och andra har funnit att männen är angelägna om att berätta detaljer ur sina tidigare och nuvarande sexliv. Dessa diskussioner äger rum i bilen på väg till jobbet, under arbets gång, eller kanske under en lunchpaus, och kan hålla på hur länge som helst.

De flesta kvinnor tar inte så gärna del i den sortens prat, men ibland kan de av praktiska skäl inte undgå att höra. Även om det kanske arrangeras till kvinnornas 'uppbyggelse', är det också ofta ren slentrian: 'Dom jag arbetade med – det enda vi pratade om *dagen i ända* var att knulla, dricka och slåss... Nej, dom killarna var inte intresserade av idrott.'

'Snuskiga' skämt – 'snuskiga' längs med hela skalan av mer eller mindre 'snuskiga' uttryck – är ett närbesläktat karakteristiskt drag i den här miljön. Att delta i de mer eller mindre tydligt sexuellt färgade skämten kan vara ett slags tecken på att de accepteras, ett av flera sätt som kvinnor använder sig av för att skapa fungerande integrationsmönster. När männen som hon arbetar tillsammans med inte längre känner sig besvärade i hennes närvaro, upplever hon en genuin känsla av solidaritet:

'Han sa att det är roligare nu då han håller på att lära känna mig. När han först gick ut med mig i skogen kände han sig nästan illa till mods, att han inte kunde vara sig själv, att det krävdes av honom att han skulle vara gentleman och så vidare. Men nu känner han det som att han kan vara sig själv, han larvar sig, kommer med snuskiga små kommentarer, och sånt. Jag skämtar tillbaks och är med på nterna.'

Det är också vanligt att det flörtas slentrianmässigt och att man kommer med för täckta antydningar. Både kvinnor och män konstaterar att nya kvinnor i arbetslagen regelmässigt klassas efter utseende och civilstånd, och deras skenbara sexuella attityder granskas. Denna känsla att man 'kollas in', alltid och av alla män, kan vara plågsam. En kvinna minns hur hon hörde männen på kontoret fortlöpande kommentera kroppen, gången, det allmänna utseendet hos en vän, när hon gick förbi fönstret utanför. Hon viskade sedan fram

sitt hat – till deras ständiga 'skämt', deras knappt dolda besvikelse över hennes nyligen skedda viktökning och behovet att alltid dölja dessa känslor.

Männen i Forest Service låter höra de välbekanta klagomålen, att kvinnor är alltför distraherande för att män skall kunna arbeta i närheten, åtminstone då deras kön markeras. Arbetskläderna drar vanligtvis försorg om detta (faktum är att en del kvinnor bär örhängen som ett tecken på sitt kön), men under sommaren, då många män arbetar med naken överkropp närhelst det är möjligt, händer det att kvinnor bär solliv eller bikiniöverdel (eller enligt ryktena ingenting alls). Anklagelserna kommer då ofta till ytan, och särskilt när det uppenbaras att en kvinna inte har behå. För att just undvika denna sexualisering av sin status, och detta pikande och sneglände som de har sett falla över andra kvinnor, gör många utomhusarbetande kvinnor också behån till en del av 'uniformen' och släpper aldrig efter på de regler som gäller för klädseln. En kvinna blev upprörd när, efter att hon hade blivit påmind om hur 'distraherande' hon var i en T-shirt (och med förfärliga skuld känslor för detta), två av just dessa distraherade män en dag klädde av sig nakna för att ta sig ett snabbt bad i en närbelägen bäck, tydligen utan att tänka så mycket på det. Naturligtvis är varken nakenhet eller avslöjande kläder 'sexiga' i sig, men kvinnors kroppar blir sexuella och deras närvaro i arbetet distraherande genom några få män. I några arbetslag har till och med toalettpauser givit anledning till en sexuellt färgad humor; i andra lag är det en rutin sak, kvinnor tar bilens ena sida, männen den andra.

Många kvinnor ansåg att språket som användes, tidningarna som lästes, lustigheterna som berättades och den sålunda skapade allmänna atmosfären, att allt detta ingick i dagens arbete, och inte var så mycket annorlunda än att umgås med bröder, äkta män eller pojkvänner. Andra kunde knappt hålla tillbaka sin förbittring, framför allt över sin oförmåga att protestera effektivt utan att därmed demonstrera den

indignation, som de kände att några av männen väntade på. I vilket fall som helst kommer deras egna känslor i andra hand, och uttrycket 'att begära för mycket' kom ofta på tal, när kvinnor talade om den här delen av sitt arbete. En kvinna likställer t ex sin rätt att ta med sig kursböcker för att läsa dem, om hon får en ledig minut över, med sina manliga arbetskamraters rätt att 'läsa' en tidning som *Hustler*, när det är hennes tur att köra laget till arbetsplatsen.

Problemet framställs ofta som om det vore en fråga om tolerans – kvinnornas tolerans för männen som var där först. Som minoritetsmedlemmar i arbetslaget och som nykomlingar och ofta som den enda kvinnan i en grupp av män, har många av dem en stark känsla av att de inte har någon rätt att ställa krav på hur arbetsatmosfären skall vara. Många skulle hålla med om följande:

'Nej för mig skulle det kännas fel att försöka ändra på det. Därför att, ja du vet ju att detta

har varit deras värld under alla dessa år, och jag tror att man bara skulle ställa till trassel för sig själv om man steg fram och sa: 'Här är jag – nu får ni ändra er!' Jag kände det som att jag *bad* att få bli en av dom. Jag kunde med andra ord ha stannat på kontoret eller jag kunde ha tagit ett jobb där jag skulle ha skyddats för några av dom här sakerna. Jag skulle sannernigen inte vilja att män steg in i *min* värld, jag blir arg på *sånt*.'

För att hävda nödvändigheten av att kämpa lika mycket om arbetsplatsens subtiliteter och atmosfär som att kämpa om vem som gör vad eller får vilken utbildning, är det viktigt att ta itu med den här känslan av tillfällighet, av olikhet och undfallenhet.

Sexuella eller halvt sexuella relationer mellan arbetskamrater

Organisationsanalysen komme sällan in på den här informella organisationsaspekten och inte heller beaktar sociologiska undersökningar särskilt ofta den här aspekten av kvinnors medverkan på arbetsmarknaden.

Foto Ove Hallin.

Folk utanför den akademiska världen berättar gärna öppet om alla fester och möjliga och omöjliga kärleksförhållanden, som gör det särskilt meningsfullt för många kvinnor att varje morgon gå till arbetet.

Arbetet är ett av de vanligaste ställena, där människor möts och tillbringar tid med varandra och ibland (oberoende av avsikter eller andra förpliktelser) förälskar sig och älskar, blir nära vänner eller ibland rent av inleder ett kärleksförhållande. Detta är inte samma sak som det som ofta är så viktigt för hjärtespaltarnas insändare eller som fruktas av många av 'gamlingarna' i Forest Service — dvs att bara för att kvinnor och män arbetar tillsammans är sexuella förbindelser oundvikliga. Det finns i vårt samhälle, som det finns i andra samhällen, en djupt rotad fruktan att frun där hemma hotas av 'frun på kontoret' att kvinnan som 'kom dit på ryggen' nog fortfarande 'är igång', och att kvinnorna som var ute efter 'mansarbeten' också är ute efter män. Alla dessa bekymmer väcks på fullt allvar, när kvinnor tränger in på vad som råkat vara ett manligt reserverat, som i det här fallet när de förenar sig med männen ute på skogsvägarna, i bilarna och i lägret.

Vad som gör de privata affärerna på arbetet (antingen de nu är sexuella eller bara skenbart eller ibland sexuella) viktiga och annorlunda än de som inleds på fester eller busshållplatser är den i allmänhet större ekonomiska sårbarheten hos den kvinnliga partnern i kärlekshistorien och hennes lägre status i organisationen och osäkrare framtidsutsikter (om man för ögonblicket bortser från frågan om hon dessutom möjligen investerar mer i känslor). De har helt enkelt mer att förlora, och i Forest Service som på andra ställen förlorar de faktiskt ofta.

Sexuella relationer med män på arbetet kan sluta illa för kvinnor och kulminera med att jobb lämnas, kontakter förloras, vänner stöts bort och bedrägliga förflyttningar accepteras. Manligt 'beskydd', som är så nödvändigt för kvinnor i brist på ett kvinnligt informationssystem och utan stöd

av kvinnlig know-how, är ofta problematiskt i denna laddade atmosfär.

Det professionella och det personliga anseendet är alltid hopblandade, men för kvinnor är den sexuella komponenten därav mer uttalad, förflyttar sig snabbast och längst och dröjer sig kvar. Kvinnor som enligt ryktet är 'vidlyftiga' kan vara omtyckta i vissa avseenden, men de tränas inte precis upp för att bli en framtida skogsvaktare.

Detta anseende, som kan vara lika kortvarigt och obestämt som det kan ha ett stort inflytande, byggs till stor del upp av rykten och antydningar. I några fall kan det skvallras och intrigeras i så hög grad, att kvinnor har hoppat av från aktiviteter, som skulle ha varit till hjälp i deras karriär, tex deltagande i arbetslagen som bekämpar skogsbränder eller i kurser som innebär resor utanför stan. Det kan kosta för mycket i skvaller för att man skall begära att äkta män eller pojkvänner står ut med det, och riskerna för det stilla familjelivet bedöms som för stora. Arten av den utsatthet inför andra människor runt om i skogen och trakten, som dessa och andra aktiviteter för med sig, är av stort värde för dem som intresserar sig för sin karriär och vet vad den innebär, vilket många kvinnor gör; ännu viktigare för några är dock hotet mot en spirande romans eller ett besvärligt äktenskap, trots att det kan vara helt omöjligt att förutse.

Distrikt och avdelningar bygger också upp ett anseende. Vissa äkta män och pojkvänner har uttryckt verkliga farhågor för att kvinnorna i deras liv skall ta jobb i vissa distrikt eller jobb under vissa män eller under vissa omständigheter. Att acceptera en befordran till ett arbete som kräver oregelbundna tider och omfattande övertid, eller att gå med på att åka hemifrån på ett ögonblicks varsel för att bekämpa skogsbränder så lång tid det nu tar är exempel på beslut som hör till jobbet och som ofta är kontroversiella runt middagsbordet, oavsett vad beslutet kan bli. Både 'familjen' på arbetet och den där hemma lägger sig i förhållanden, rykten och svartsjuka. Skogsvaktardistriktet av-

lägsnar sig endast långsamt från den patriarkala familjemodellen, och skogvaktaren och distriktsingenjören är fortfarande viktiga, såväl när det gäller att ange tonen som att fastslå vad som gäller. Misskötsel av kärlekshistorier mellan arbetskamrater ingår också i bilden, vilket tycks ha varit fallet, när en kvinna var tvungen att framföra ett formellt klagomål mot sin arbetsledare för att värna om sitt jobb; hustrun till hennes älskare hade krävt av skogvaktaren att hon skulle tas bort från laget och han hade gett efter.

Den största betydelsen av dessa sexuella relationer mellan arbetskamrater ligger dock i att en sådan affär kan bidra till att sexualisera arbetsplatsen, att definiera den atmosfär som alla kvinnor arbetar i, och att ange utrymmet för möjliga relationer mellan arbetskamrater. För nästa kvinna som anställs i ett bestämt lag eller på ett speciellt kontor har hennes företrädares beslut, om hon skall gå ut med eller sova med sina manliga arbetskamrater, ett faktiskt inflytande på det mottagande som den nyanställda får från männen (och kvinnorna) på arbetet. Ett åskådligt exempel på detta framfördes under stor munterhet av en ung kvinna:

'Första dan som jag kom dit lastades jag in i bilen och kördes till varenda ställe där folk höll på med plantering av skog... 'Här är hon! Här har vi den nya tjejen!' Och jag har aldrig sett att dom gjort det med någon annan anställd. Och folk kom från de mest avlägsna ställen, vilket man *aldrig* gör om man inte är tvungen! Och se'n fick jag höra att tjejen som hade varit där före mig hade 'gått för långt'! Ja hon hade alltså 'gått för långt med den killen'...! (Hon skrattar över att inte riktigt ha förstått och senare få höra att 'en kvinna sa högt och tydligt att hon skulle ligga med varenda en i distriktet. Jag antar att hon gjorde ett ganska bra jobb, efter vad jag hört'.) Men sådana saker hjälper dig inte! För då börjar de undra...'

Att göra sitt val – att vara 'Polly Puritan' som en man uttryckte det eller att vara öppen för en romans eller sex – är en del av den större frågan, om hur man bäst skall lyckas komma in på ett manligt område och under vilka villkor. Det är ofta ett problem som aldrig riktigt löses, och är en

källa till de dynamiska och motstridiga relationerna mellan könen på arbetet. Det är tillräckligt för att några kvinnor skulle önska att de aldrig hade hört talas om Forest Service.

Sexuella aggressioner och trakasserier

Uttrycket sexuella trakasserier tycks betyda både för mycket och för litet. När det tex syftar på sexuella skämt eller pinupbilder i kvinnors närvaro, bör man hellre se det som ett led i arbetsplatsens sexualisering, enligt diskussionen ovan. Å andra sidan ger det inte helt uttryck för en verklighet, där kvinnliga arbetare utsätts för sexuellt våld, eller där de som avvisar männen och motstår kraven på sexuella tjänster utsätts för ekonomiska repressalier. Sexuell aggression och utpressning kan och bör skiljas ut. Tillsammans utgör de en slags löpande skala av olika uttryck för övervåld som bygger på kvinnors grundläggande ekonomiska och sexuella sårbarhet. Den här typen av interaktion på och kring arbetsplatsen uppstår när könsrelationer och maktrelationer skär varandra just i arbetet; bakgrunden är de rådande kulturella definitionerna av kvinnlig sexualitet; och icke-ömsesidighet, i direkt bemärkelse, är vad som framför allt definierar denna interaktion.

Eftersom sexuella trakasserier äntligen har kommit till ledningns kännedom och är föremål för både officiella promemorier och informella diskussioner, är det en paradox, att uttrycket i viss mån har ändrat sin betydelse och inte så ofta eller så otvunget används av kvinnor. Sexuella trakasserier blandas ihop med könsdiskriminering, som i sin tur blandas ihop med könsskillnader – förvirringen är stor, medan männen står emot kvinnors strävanden att definiera sexuella trakasserier i makttermer. Inom Forest Service är det sällsynt att problemen ställs i de termerna, och få kvinnor har lämnat formella klagomål; de som gör det blir föremål för nyfikenhet och kritik.

Det är dock ingen av de intervjuade kvinnorna, som förnekar den verklighet, där trakasserier och övergrepp från män-

nens sida är möjliga — om inte från Forest Service-män, så från andra män man möter i och kring arbetet. Genom det kvinnliga kontaktnätet får nykomlingarna besked och varningar för att gå ut ensamma med vissa manliga arbetskamrater.

Aggressionshandlingar behöver inte vara fysiskt våldsamma för att vara sexuellt kränkande och skrämmande. En ung kvinna på sitt första jobb fann sig själv uppträngd av en av sina två arbetskamrater mot en bildörr, medan han öppet började masturbera och närmade sig henne; den andre mannen gick slutligen emellan. Hon behöll händelsen för sig själv i veckor. Slutligen anförtrodde hon sig åt föräldrarna. De gick direkt till distriktsskogvaktaren. Hon lämnade sitt jobb hellre än att återvända till laget, medan ledningen 'talade med' hennes arbetskamrat om hans 'problem'.

Vad som är viktigt är inte hur talrika sådana händelser (lyckligtvis är de få) är, utan betydelsen av redan några få fall av sexuell aggression. På lång sikt är en antydning om möjliga sexuella aggressioner eller våldshandlingar mer betydelsefull än ett faktiskt sexuellt övergrepp, vilket ofta inte kan upprepas med någon effekt eller utan att (hoppas man) bestraffas. Dessa händelser blir också en del av arbetsplatsens muntliga historia, gör kvinnor tacksamma för att de inte har haft det värre och intar i allmänhet sin plats i nattens hemliga ängslan och farhågor.

I brist på alternativa stödformer och en kritisk grupp kvinnor i alla arbetslag kommer det även i fortsättningen att vara enklare att hålla tyst än att formellt protestera mot sexuella övergrepp i arbetet, och kvinnors lojaliteter kommer att förbli delade. Det tycks nu råda en anda av tolerans blandad med konkurrens på skogens arbetsplatser — vem är 'lättare att ha att göra med?' vem är 'den bättre kompisen?' medan kvinnor fortsätter att i hemlighet hysa tvivel om lämpligheten att arbeta i avlägsna distrikt med vissa män och privat skattar sig lyckliga över att ha undkommit männens fientlighet och förakt i hela dess kraft.

Avslutning

Sakens kärna förblir som alltid vilken större betydelse som skall tillmätas de hemliga smekningarna, de små skämten och förstulna kyssarna. I sista hand är just detta viktigt för att förstå arbetets könssegregation och dess livskraft. Den obevekliga sexualiseringen av kvinnor har sin grund i kopplingarna mellan kön, makt och sexualitet, och den speglar makten på samma gång som makten och dess herravälde hävdas.

Den viktigaste utmaningen som kvinnor ställs inför, när de tränger in i manliga enklaver, är inte så mycket att säkra sig en utbildning, finna beskyddare eller att utveckla kompetens i ett nytt arbete, som att med framgång definiera villkoren för sitt inträde på detta område och avvärja den sexuella stämning, som färgar kvinnors deltagande i de dagliga arbetsrutinerna. Kampen mot arbetsrelationernas sexualisering och en arbetsplatskultur, som inskränker och förnedrar, utmanar en av männens viktigaste mekanismer i deras motstånd mot att arbetet och arbetsplatsen delas mellan män och kvinnor.

För närvarande är det inte alltid lätt, ens för de mest kompetenta, att vinna de manliga arbetskamraternas villkorliga erkännande — dvs stödet dessa ger åt kvinnor som är 'lätta att ha att göra med' och har förmåga att i överensstämmelse med manliga föreställningar uppträda både som kvinna och 'kompis'. Medan de desperat söker att tävla framgångsrikt med hårt arbete och med blod och tårar fastställa sin kompetens, gäller det riktiga provet för om de skall accepteras eller ej någonting annat, i enlighet med rådande manlig uppfattning om vad som menas med riktiga könsrelationer. Hon måste lära sig att 'hänga med', att med behag acceptera att hon uppmärksammas sexuellt, och handskas lekfullt med hårdhänta män och omsorgsfullt anpassa sitt uppträdande så att just det riktiga intrycket ges av kompetens och respekt för manlig överlägsenhet. Hennes uppgift är att hjälpa till att återskapa de sexuella produktionsförhållanden, som

även under förändring upprätthåller de traditionella könsrelationerna.

De flesta kvinnor i mansdominerade yrken arbetar till stor del isolerade, och i denna isolering avskräcker den destruktiva toleransen av manligt definierade sexuella produktionsförhållanden kvinnor från att få till stånd de nya relationer, som är så nödvändiga, om alla slags arbeten helt skall delas mellan kvinnor och män. Endast om andra kvinnor sluter sig till den ensamma kvinnan i skogen och på kontoret, kan många kritiska kvinnor tillsammans träda fram med förmåga att stödja kampen för kvinnors rätt att definiera sig själva och stödja utmaningen mot männens monopol på arbetsplatsens kultur och betingelserna för dess förändring.

På lång sikt avgörs kampen på vardagslivets arena i förtroelighet och konfrontation, då kvinnor och män tränger sig genom snårskog, äter lunch tillsammans, delar såväl skämt som förolämpningar, yrkesskicklighet och förtroenden. Det är här på vardagslivets arena, som vi skall dela arbete och lära oss nya sätt att leva och arbeta tillsammans. Det är här som alla är pionjärer i förändring och även under de dystaste dagar förblir kvinnor övertygade om att deras framtid är ljus.

Översättning: *Sven-Erik Torhell*

NOTER

1. Några nyare arbeten delar detta intresse för sexualitet som ett centralt teoretiskt begrepp. Catherine MacKinnon skriver om arbetsplatsens sexualisering i sin bok, *Sexual Harassment of Working Women*, (New Haven, Connecticut: Yale University Press, 1979), och om sexualitet och feministisk teori i 'Feminism, Marxism, Method and the State: An Agenda for Theory', *Signs: Journal of Women in Culture and Society* vol 7, nr 3 (våren 1982), ss 515-544.
2. Forest Service är högsta amerikanska skogsmyndighet och fungerar som Domänverket och Skogsstyrelsen ihopslagna, dvs förvaltar statens skogar resp. verkställer statens skogspolitik. (Övers.anm.)
3. Bandade djupintervjuer gjordes med femtio kvinnor, som arbetade utomhus i två natio-

nalparksskogar i nordvästra USA; ett urval av 22 manliga arbetskamrater, förvaltnings-tjänstemän och äkta makar intervjuades också. Forskning och analys genomfördes åren 1978-1981.

4. Denna artikel kan inte göra rättvisa åt de komplicerade frågor eller de rika mänskliga erfarenheter som det dagliga arbetslivet rymmer för de många som delar tid och tankar med varandra. Medan 'rösträkning' är lämplig för några ämnen, tar de flesta av observationerna här en annan form. Berättelser och känslor i första person står i handlingens centrum från början till slut. När ämnena är arbete och vänskap, vrede och romantik, får denna subjektiva bild en giltighet, som inte kan uttryckas i siffror. Denna artikel bygger på en sociologisk förståelse av alla de historier och bekymmer som hördes, de strider och samtal som fördes och de farhågor och tvivelsmål som i förtroende viskades fram.
5. Hänvisningen till motrevolt är hämtad ur Angela Davis, 'Reflections on the Black Woman's Role in the Community of Slaves', *The Black Scholar* 3 (Dec 1971), ss 3-15.
6. Paul Bunyan är en hjälte av gargantuanska proportioner i en serie fantastiska berättelser från skogsterritorierna i nordvästra USA. (Övers.anm.)
7. Tonvikten lägges här vid hetrosexualiteten, eftersom i en homofobisk kultur ett antagande om heterosexualitetpräglar all social interaktion mellan könen.
8. Ett sällsynt och sent undantag är Rosabeth Moss Kanter, *Men and Women of the Corporation* (New York: Basic Books, 1977) liksom den empiriska studien av organisationsfrågor, Robert Quinn, 'Coping with Cupid: the Formation, Impact and Management of Romantic Relationships in Organizations', *Administrative Science Quarterly* 22 (mars 1977), ss 30-45.

SUMMARY

Forest-working women and the sexual relations of production.

This article summarizes research conducted in the late 1970s into the sexual integration of formerly all-male forestry work crews in the Pacific Northwest, which in the United States have been an exclusively male domain until

Forts. sid 59

Forts. från sid 39

very recently. Women forest workers face many typical obstacles to full sharing of this new workplace, including the familiar resistance to female authority, demeaning women's physical abilities, and male insistence upon compliant demeanor attitude.

Analysis of the daily working lives of these newcomers suggested the concept of the sexual relations of production, focusing on workplace interaction and culture. Three specific dimensions of the sexual relations of production are discussed here: sexualization of the workplace, for example, through routine obscenity and one-sided flirtation; co-worker romance and innuendo, as it implicitly sexualizes all interaction and concretely shapes women's careers; and sexual abuse, from harassment to aggression, including threatened violence, exhibitio-

nism, and other unwanted physical contact with hostile male co-workers.

These dimensions of everyday life for women woods workers limit their full participation in this new realm of work at last available to them. The patterns are viewed as male forms of counter-insurgency, in the effort to retain essential control and enforce traditional relations between the sexes even in the face of gradual integration. Resisting this sexualized workplace culture is argued as the critical struggle facing these pioneering women, as they legitimate their claim to forest work.

Elaine Enarson
Department of Sociology
University of Montana
Missoula
MT 59801, USA